
Korupční kauzy na Ministerstvu obrany

Tajná mise: Korupce

Transparency International - Česká republika (TI) je nevládní neziskovou organizací, jejímž posláním je mapovat stav korupce v ČR a svou činností aktivně přispívat k jejímu omezení. TI se zaměřuje především na prosazování systémových změn v oblasti veřejné správy, legislativy a soukromého sektoru. Kromě projektů, které se dlouhodobě věnují konkrétním oblastem (například financování politických stran, justici či organizovanému zločinu), TI také vyšetřuje konkrétní kauzy a poskytuje právní a vzdělávací služby.

Tajná mise: Korupce

Praha, prosinec 2015

Použité informace jsou aktuální k červnu 2015.

Tato publikace vznikla v rámci projektu "Posilování protikorupční odolnosti resortu obrany" za finanční podpory Ministerstva obrany. Více informací o projektu na www.transparency.cz.

Autoři: Adam Novák s přispěním Radima Bureše a Petra Leyera

Grafická úprava: Transparency International - Česká republika, o. p. s.

Tato publikace odráží pouze názory jejího autora/autorů. Ministerstvo obrany České republiky nenese odpovědnost za jakékoli použití této publikace nebo informací v ní obsažených.

©2015 Transparency International - Česká republika, o. p. s.

Úvod

Studie korupčních kauz¹ spojených s Ministerstvem obrany (MO) má ambici tvořit co nejobektivnější obraz stavu obrané politiky v ČR. Ten se vyznačuje zvýšenou medializací jednotlivých kauz. Jsou to často právě média, na rozdíl od kontrolních složek státu, která na nekalou činnost poukazují. Vyšetřování jednotlivých kauz probíhá léta a zatím pouze jedna z kauz obsažených v této studii skončila uvalením trestu. Nicméně ať již k pravomocnému odsouzení v jednotlivých kauzách dojde či nedojde, jejich analýza je důležitá z hlediska prevence a systémových řešení.

Podezření na zbytečné utrácení na rezortu obrany budí mezi veřejností velký zájem. Často se jedná o velké finanční částky vynaložené na účel, který zdaleka ne všichni vnímají jako prioritní. Se zhoršující se bezpečnostní situací v Evropě bude pravděpodobně český obranný sektor posilovat a to včetně zvyšujícího se rozpočtu na armádní akvizice. Z tohoto pohledu bude zásadní, aby další velké nákupy nezavdávaly důvody ke kritice z důvodu plýtvání peněz daňových poplatníků.

Tato studie přináší pohled na deset rozdílných kauz medializovaných v posledních letech. Analýza příčin nekalého jednání ukazuje, že koncentrace prevenčního úsilí na několik málo oblastí by výrazně zvýšila protikorupční potenciál celého rezortu. Stejně jako ukazují zkušenost ze zahraničí, i v ČR hlavní problém zůstává v systému akvizic. Přestože je v mnoha případech žádoucí, aby poptávaný materiál byl v jistém režimu utajení (20-30% případů), zkušenosti z praxe ukazují, že je tento fakt zneužíván pro systematické obcházení otevřených výběrových řízení. Uzavřené nákupy by měly být výjimkou a jako takové být pod pečlivým a zvýšeným dohledem adekvátních kontrolních orgánů jako je Parlament či tajné služby. Samotnému nákupu by navíc měla předcházet veřejná diskuze, která by zamezila pořízování nepotřebného materiálu. Zkušenosti dále ukazují, že kontrolní orgány, jakým je například Vojenské zpravodajství, mohou být dobrým nástrojem k potírání korupce (např. kauza Vojenské stavby). Bohužel zatím dobře fungují spíše v případě vyšetřování kauz ze spodních pater MO. V případech korupčních skandálů v nejvyšších patrech plní Vojenské zpravodajství opačnou funkci. Analýza kauz odhaluje, že tajné služby jsou v takových případech často nástrojem k vydírání a tudíž napomáhání korupci. Jedna z institucí s největší silou ke kontrole nekalého jednání tudíž vyžaduje zvýšenou kontrolu vlastní.

Následující strany nabízejí čtenáři vhled do řady rozličných y kauz. Jejich analýza odhaluje i další pochybení a i ta by měla být v hledáčku Ministerstva obrany. Zmenšení počtu kauz spojených s obranným sektorem celému rezortu pomůže a navrátí ho k jeho hlavnímu poslání: obraně České republiky.

¹ Korupci zde chápeme v širokém slova smyslu, tedy nikoli pouze jako úplatkářství podle § 330 až 331 trestního zákona.

Metodika

Následující studie korupčních kauz spojených s Ministerstvem obrany ČR vychází primárně z veřejně dostupných zdrojů. Výběr kauz zahrnutých do studie je selektivní: hlavními kritérii byly a) rok uveřejnění kauzy pozdější než 2010 a b) spojitost kauzy s oblastí korupce, která je nadále systémově neřešena (výjimku tvoří dvě kauzy na závěr studie, které mají výrazný přesah do přítomnosti, ačkoli jejich zveřejnění je staršího data). Obsažené kauzy tak tvoří nejen analytický přehled, ale měly by rovněž sloužit jako inspirace pro budoucí proti-korupční opatření v sektoru obrany. Vzhledem k povaze studie je nutné připomenout, že mnohé z obsažených kauz nectí z trestněprávního hlediska presumpci nevinu. Jinými slovy, součástí studie jsou i kauzy, jejichž aktéři nikdy nestáli před soudem, soudní verdikt dosud nebyl vynesen či byly dané osoby osvobozeny. Nemožnost vyvodit trestní odpovědnost konkrétních osob neznamena, že systémově se odehrálo vše v pořádku a že nedošlo např. k nehospodárnému či neúčelnému vynaložení veřejných prostředků. Ve všech případech se však jedná o situace, které na Ministerstvo obrany vrhají minimálně špatné světlo, a tudíž stojí za to jim věnovat pozornost.

Struktura zpracování kauzy

Každá ze zpracovaných kauz je nejprve kategorizovaná na základě objektivních informací jakými jsou: Předmět korupčního jednání, rok uveřejnění kauzy, období nekalého jednání, právní status kauzy, identifikace osob či subjektů podezřelých/obviněných/odsouzených či osvobozených, odhadovaná škoda na veřejném majetku, oddělení Ministerstva obrany spojené s kauzou.

Následuje popis historie kauzy až do přítomnosti. Kombinací více zdrojů je vytvořen kritický pohled na hlavní aktéry, předmět korupčního jednání a případný výsledek trestního stíhání. Cílem je poskytnout čtenáři aktuální a objektivní pohled na daný případ.

Poslední, analytická část kvantitativně zhodnocuje oblast korupce u dané kauzy podle metodiky Transparency International Defence (více níže). U každé relevantní oblasti je pak vysvětleno v jakém ohledu se u ní daná kauza rozchází s dobrou praxí. Porušení těchto praktik pak zpravidla vede k nekalému jednání a korupci. Dále následuje popis způsobu odhalení kauzy. Čtenář se tak dozví, který kontrolní orgán zafungoval a který naopak mohl selhat. Analýza kauzy končí seznamem systémových náprav, které by podle Transparency International výrazně přispěly k předcházení typově podobným kauzám v budoucnosti.

Diagnostika kauz podle Transparency International Defence

Jak bylo uvedeno výše, jednotlivé korupční kauzy v této studii jsou analyzovány skrze nástroj navržený Transparency International Velká Británie. Pro účely diagnostiky korupčního potenciálu obranných sektorů byly identifikovány základní oblasti rizik, které při špatném nastavení mohou být spouštěčem korupčního jednání. Stejná diagnostika je používána při mezinárodním srovnání

obraných sektorů v boji proti korupci (tzv. Government Defence Anti-corruption Index) pravidelně publikovaným Transparency International Velká Británie.

Oblasti korupčních rizik jsou následující: Rizika v oblasti nejvyšší politiky na ministerské i vládní úrovni, rizika plynoucí ze špatného managementu a personální politiky vedoucí k organizační kultuře benevolentní ke korupci, rizika spojená s akvizičním procesem, rizika spojená s netransparentním a nesystémovým řízením finančních zdrojů bez patřičné externí kontroly a závěrem korupční rizika v případě operačního nasazení armády.

Politická	Personální	Akviziční	Finanční	Operační
Nečitelná a nekoncepční obranná politika	Velitelé jako negativní vzory chování	Stanovení technické a operační specifikace	Zbavování se nepotřebného majetku	Ignorování korupce v zemi nasazení
Neoficiální propojení armády se zdroji přírodního bohatství	Povyšování, jmenování do funkcí, odměny	Zakázka oslovením pouze jednoho zájemce	Utajení či zamlčení rozpočtů	Korupce v rámci nasazení
Napojení organizovaného zločinu	Vyhýbání se odvodům	Zprostředkovatelé, prostředníci	Firmy vlastnický spojené s armádou	Kontraktování v zemi nasazení
Zpravodajské služby jako nástroj korupce a vydírání	Přepouštění platu nadřízeným	Kartelové dohody	Ilegální finanční propojení se soukromým sektorem	Propojení se soukromými bezpečnostními službami
Netransparentní export zbrojního materiálu	Špatná organizační kultura a návyky	Dodavatelé se slabým protikorupčním systémem	Absence tržních posudků	
Kontrola zbrojního vývozu	Drobné úplatky	Offsety		
	Střet zájmů	Vyhodnocení nabídek v tendru a předání zboží či služeb		
		Subdodavatelé		
		Vliv dodavatelů		

Analytický výstup

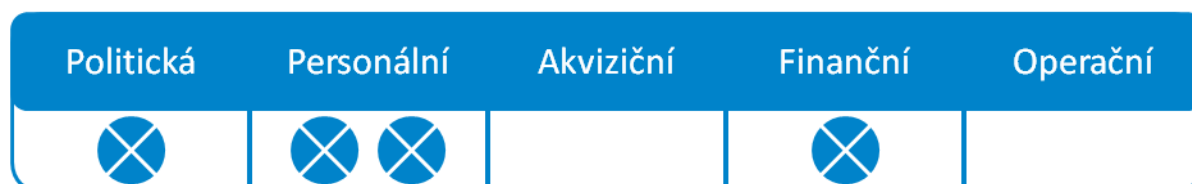
Závěrem studie jsou kvantifikovány oblasti rizik, která jsou opakovaně zmiňována v souvislosti s korupčními kauzami na MO. Výsledkem je zjištění, že nedostatečná prevence těchto rizik vede k problémům napříč celým rezortem. Soustředění síly na zmírnění těchto konkrétních rizik by tak mělo výrazně pozitivní efekt. Jednotlivé návrhy k systémovým opatřením jsou rovněž kvantifikovány na konci této studie. Pro každou z korupčních oblastí je dále rozpracovaný návrh na konkrétní opatření, která by dle Transparency International vedla k eliminování podobných kauz v budoucnosti.

1. Pronájem Vincentina

Předmět:	Správa majetku MO
Uveřejnění kauzy:	2013
Období:	2006-2013
Status:	Obvinění
Podezřelý:	Zprostředkovatelé obchodu (nikdo z MO)
Škoda:	90 milionů korun (potenciální)
Oddělení MO:	Neznámé

Jeden z nejlukrativnějších pozemků v centru Prahy, tzv. Vincentinum, byl v roce 2006 bezúplatně pronajat Ministerstvem obrany nadačnímu fondu Vincentinum. Ten namísto slíbené opravy nechal objekt chátrat. V roce 2012, kdy se MO o objekt začalo zajímat a hodlalo pokutovat nadační fond za špatnou správu, proběhla jednání mezi společností Limes Romanus a nadačním fondem Vincentinum o výměně pozemků. Na místě budovy Vincentina by taková výměna umožnila vybudování bytových domů. Do vyjednávání byli zapojeni zprostředkovatelé, kteří za úplatu v konečné výši 20 milionů korun slibovali, že skrze své kontakty na MO vyjednají hladkou výměnu pozemků a odpuštění pokuty (údajně přes náměstka pro akvizice Libora Karáska). Jedné ze schůzek se podle zdrojů účastnil i ekonomický náměstek ministra obrany Libor Tejnil.² Celý obchod byl zastaven díky whistleblowerovi Vítu Krausovi, který zastupoval Limes Romanus.

Korupční oblast

- Politická:
- Vlastnictví a hospodaření MO s pozemky, které nemají souvislost s jeho činností
- Personální:
- Zřejmá síť kontaktů existující uvnitř MO
 - Drobné úplatky
- Finanční
- Špatná správa majetku MO

² <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/258218-mel-jit-dvacetimilionovy-uplatek-na-ministerstvo-obrany/>

Způsob odhalení

Po klíčové schůzce mezi zástupci nadačního fondu Vincentum, firmy Limes Romanus, prostředníků a údajně náměstka ministra obrany Libora Tejnla, během které měla padnout výzva k úplatku, oznámil celou věc zástupce Limes Romanus Vít Kraus celou věc policii. Ta následně nechala úplatek kontrolovaně předat a v říjnu 2013 zatkla šest hlavních podezřelých. Současně o podivném zacházení s majetkem MO průběžně informoval pořad Reportéři ČT.³ Oznamovateli Vítu Krausovi v současné době hrozí zaplacení škody akcionářům Limes Romanus za nepovedený obchod až 10 milionů korun.⁴

Možnosti systémové nápravy

- Zvýšená kontrola zacházení s majetkem MO, který se prodává či pronajímá
- Zvýšená ochrana whistleblowerů (vše nasvědčuje tomu, že je v tomto případě oznámením značně poškozen)
- Posílení integrity vedoucích pracovníků MO

³ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/236503-nadacni-fond-hodla-vydelat-na-darovane-nemovitosti-charita-jde-stranou/>

⁴ http://zpravy.idnes.cz/podnikatel-vit-kraus-odmitl-zaplatit-uplatek-fog-domaci.aspx?c=A140106_213148_domaci_zt

2. Kauza Nagyová

Předmět:	Zneužívání vojenského zpravodajství
Uveřejnění kauzy:	2013
Období:	2012-2013
Status:	Nepravomocně zproštění viny
Podezřelý:	Ondrej Páleník, Milan Kovanda (šéfové Vojenského zpravodajství), Jan Pohůnek (šéf odboru vnitřní kontroly VZ)
Škoda:	Neznámá
Oddělení MO:	Vojenské zpravodajství

Kauza spojená s bývalou tajemnicí premiéra Nečase, Janou Nagyovou (dnes Nečasovou), která ze své vysoké úřednické pozice úkolovala špičky Vojenského zpravodajství ke sledování vybraných osob. Její motivace je zatím nejasná, ačkoli mnoho nasvědčuje tomu, že jím byl sběr kompromitujících informací. Hlavními aktéry na straně MO byli šéfové Vojenského zpravodajství (VZ) Ondrej Páleník a později jeho následovník Milan Kovanda. Ti pro sledovací činnost úkolovali své podřízené z odboru kontroly VZ, jejichž aktivity jsou z podstaty věci prakticky nekontrolovatelné. Šéfem kontrolní skupiny byl plukovník Pohůnek, jehož povýšení do této funkce bylo předmětem spekulací. Pohůnkova pozice mohla být vyměněna za loajalitu tehdejšímu šéfovi VZ Páleníkovi. Obviněná trojice byla přistižena při sledování bývalé manželky premiéra Nečase Radky Nečasové. Jejich obhajoba je založena na tvrzení, že prováděli kontrasledování v okruhu manželky premiéra z důvodu bezpečnostního ohrožení státu. Je velmi pravděpodobné, že složitě kontrolovatelný orgán jakým je Vojenské zpravodajství, byl k soukromým účelům zneužíván opakovaně.⁵ 29. května 2015 byli všichni obžalovaní nepravomocně zproštěni viny.⁶

Korupční oblast

Politická	Personální	Akviziční	Finanční	Operační
				

⁵ <http://respekt.ihned.cz/c1-60161050-sluzby-general-a-palenika>

⁶ http://zpravy.idnes.cz/rozhodnuti-v-kauze-nagyova-a-zpravodajcu-f1r-/krimi.aspx?c=A150528_165330_krimi_cen#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=top
6

-
- Politická:
- Zpravodajské služby jako nástroje korupce a vydírání (sběr kompromitujících materiálů)
 - Celý případ sahající do nejvyšších pater politiky
 - Politická kontrola prováděna lidmi bez zkušeností se zpravodajskou praxí
- Personální:
- Povyšování do funkcí jako motivační nástroj pro loajalitu při protizákonném jednání
 - Velmi složitě kontrolovatelná organizační struktura

Způsob odhalení

Odhalení kauzy bylo svým způsobem náhodné. Stalo se tak shodou okolností při sledování lidí kolem Ivo Rittiga Úřadem pro odhalování organizovaného zločinu. Při monitorování telefonické komunikace jedné z podezřelých, Jany Nagyové, narazili policisté na neobvyklou komunikaci s tehdejším šéfem Vojenské rozvědky Páleníkem. Na veřejnost se kauza dostala po zásahu policie 13. června 2013, kdy byla celá skupina zatčena.

Možnosti systémové nápravy

- Zvýšená kontrola tajných služeb a to jak veřejná tam, tak i expertní
- Posílení integrity vedoucích pracovníků MO

3. Zdravotnický materiál

Předmět:	Nákup zdravotnického materiálu
Uveřejnění kauzy:	2011
Období:	2008-2010
Status:	Trestní stíhání zastaveno
Podezřelý:	Jiří Plášek (velitel základny v Bystřici pod Hostýnem)
Škoda:	50 milionů korun
Oddělení MO:	Centrum zdravotnického materiálu v Bystřici pod Hostýnem

Velitel základny zdravotnického materiálu v Bystřici pod Hostýnem je aktérem hned dvou kauz separátně projednávaných u soudu. První se týká nákupu autolékárniček a defibrilátorů pro vojenská vozidla. Předměty nákupu měly být dodány právě do základny v Bystřici v předem daném termínu. Ve skutečnosti však byla velká část dodána pozdě. Přestože ze smlouvy pro dodavatele vyplývala sankce ve výši 362 tisíc korun, velitel základny Plášek podepsal dřívější dodání v termínu a započal fiktivní reklamační řízení, které pak prohlásil za důvod pozdějšího dodání. Druhá kauza se týká asi 130 zakázek na dodání léčiv, které byly údajně ušity na míru farmaceutickým firmám blízkým Jiřímu Pláškoví. V neposlední řadě je Plášek podezříván z pronajímání armádou vlastněného zámeckého areálu v Bystřici pod Hostýnem svým známým.⁷ V roce 2011 byl Plášek z funkce odvolán.

Korupční oblast

Politická	Personální	Akviziční	Finanční	Operační
				

- Personální:
- Velitel jako vzor negativního chování
 - Drobné finanční i nefinanční úplatky (např. pronajímání zámku)
- Akviziční:
- Zmanipulování výběrového řízení pro předem vybrané firmy
 - Příliš benevolentní systém přebírání akvizovaného majetku

Způsob odhalení

Trestní oznámení podává Inspekce ministra obrany v roce 2011, která na problémy narazila při zkoumání dalších zakázek na základně v Bystřici.

⁷ <http://kromerizsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/nakup-autolekarnicek-do-armadnich-vozidel-skonci.html>

Možnosti systémové nápravy

- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případů (pro menší, často nestrategické, nákupy např. elektronické aukce)

4. Nákup vozidel Pandur

Předmět:	Nákup vojenské techniky
Uveřejnění kauzy:	2011
Období:	2002-2009
Status:	Obviněn
Podezřelý:	Marek Dalík
Škoda:	450 milionů korun
Oddělení MO:	Vládní úroveň a sekce vyzbrojování MO

První snahy o nákup vozů Pandur sahají do období vlády Jiřího Paroubka a ministra obrany Karla Kühnla. V zásadě nikdy nebylo jasně veřejně vysvětleno, proč byl vybrán tento konkrétní stroj v tomto konkrétním počtu. Hlavním konkurentem zbrojovky Steyr (stroje Pandur) byla finská společnost Patria, která nakonec prohrála údajně kvůli horšímu programu investic do české ekonomiky (tzv. offsetů⁸). Od samého počátku se nákup transportérů primárně jeví jako souboj lobbistů. V poslední den působnosti vlády byla nakonec podepsána smlouva na 200 strojů za 24 miliard korun. Následná vláda Mirka Topolánka považovala tuto zakázku za příliš rozsáhlou a smlouvu zrušila, aby nakonec objednala v roce 2009 107 strojů Pandur za 14,4 miliardy korun.⁹ Jednotková cena za transportér byla tak třikrát vyšší než v případě obdobných strojů určených pro portugalskou armádu. Důvěryhodné vysvětlení pro takový cenový rozdíl veřejnost dodnes nedostala.¹⁰ Zdůvodnění tak můžeme hledat například v roce 2007, kdy se tajemník premiéra Topolánka Marek Dalík sešel s manažerem firmy Steyr Szüscem, diplomatem Jackovichem a dalšími zbrojaři. Zde si údajně Dalík řekl o úplatek 450 milionů korun za hladké pokračování zakázky. Z tohoto důvodu je Dalík obviněn a stojí před soudem. Během probíhajícího soudního řízení uvedl, že peníze za zakázku inkasovali lidé z Paroubkovy vlády a že on sám na tuto skutečnost během schůzek pouze poukazyval.

Korupční oblast

- Politická:
- Nejasná koncepce nákupu, zejména v případě výběru konkrétního stroje, jeho vybavenosti a kvantity (pravděpodobná politická zakázka)
 - Celý případ sahající do nejvyšších pater politiky bez ohledu na stranickou

⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/47257-vojaci-dostanou-107-transporteru-pandur-ii-zakazku-posvetila-vlada/>

⁹ [http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&article\[id\]=62485540&article\[what\]=casa+&article\[sklonuj\]=o](http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&article[id]=62485540&article[what]=casa+&article[sklonuj]=o)

¹⁰ http://zpravy.idnes.cz/proc-cesko-koupilo-pandury-tak-draze-vojaci-ani-politici-neumeji-odpovedet-16j-/domaci.aspx?c=A100221_211219_domaci_abr

-
- příslušnost
 - Možná spojitost s organizovaným zločinem (např. vražda klíčového svědka Pavla Musely)¹¹
- Personální:
- Organizace a kultura: vrcholní představitelé MO upozaděni vládními politiky a lobbisty
- Akviziční:
- Významná role offsetů
 - Nejasné stanovení operační a technické specifikace při nákupu
 - Silná role prostředníků a lobbistů: souboj českých zprostředkovatelských společností
- Finanční
- Výsledná cena je znatelně vyšší než v případě srovnatelných nákupů v zahraničí

Způsob odhalení

V roce 2011 MF Dnes zveřejnila výpověď manažera firmy Steyr Stephana Szüscze, který byl údajným účastníkem inkriminovaných schůzek. Na základě reportáže se kauzou začala zabývat česká i rakouská policie.

Možnosti systémové nápravy

- Veřejná odborná diskuze nad potřebou a specifikací poptávaného materiálu
- Posílení vnější kontroly (např. Parlament ČR, zveřejňování auditů, atd.)
- Posílení vnitřní kontroly (např. Vojenské zpravodajství)
- Zvýšená kontrola offsetových kontraktů a nefinančních vyrovnání
- Zpracování referenčních posudků k tržním cenám poptávaného materiálu

¹¹ http://zpravy.idnes.cz/klicovy-svedek-o-pandurech-nic-nepovi-ochrnil-pri-podivne-nehode-na-lovu-1oy-/domaci.aspx?c=A100222_081334_domaci_jw

5. Letadla CASA

Předmět:	Nákup vojenské techniky
Uveřejnění kauzy:	2011
Období:	2005 - 2009
Status:	Návrh na obžalobu podán (březen 2015)
Obžalovaní:	Vlasta Parkanová (ministryně obrany) a Jiří Staněk (šéf sekce vyzbrojování)
Škoda:	800 milionů korun
Oddělení MO:	Ministr a sekce vyzbrojování MO

Poptávka po nových transportních letadlech se datuje od roku 2005, kdy armádní experti začínali poukazovat na chystaný nekoncepční nákup. V roce 2009 byla podepsána smlouva na nákup čtyř strojů CASA od španělského výrobce EADS prostřednictvím importní společnosti Omnipol. Konečný výběr byl podle zdrojů ovlivněn velkým tlakem úředníků MO, armádním činitelům navzdory. Částka za čtyři stroje dosáhla 3,577 miliardy korun, což je výrazně více než kolik za letadla v obdobné konfiguraci zaplatili jiné státy (např. Polsko). Bývalá ministryně Vlasta Parkanová je obviněná z toho, že nezajistila vypracování odborného posudku v rámci schvalování nákupu a tak porušila povinnost při správě cizího majetku. Nejistá je role bývalého náměstka Martina Bartáka, jenž byl údajným hlavním politickým protagonistou nákupu. Po-akviziční doba je příznačně spojena s vážnými technickými problémy letadel. Poskytovatelem servisu byla v rámci smlouvy společnost Omnipol. Té původní výrobce letadel, společnost EADS, posléze zrušila smlouvu o exkluzivním zastoupení v ČR a podepsala nový servisní kontrakt přímo s vládou ČR na konci roku 2014 v hodnotě 1,24 miliardy korun.

Korupční oblast

- Politická:
- Nejasná koncepce nákupu, zřejmě protlačená navzdory armádním požadavkům¹²
 - Možné zapojení vojenské zpravodajské služby jako nástroje pro vydírání oponentů nákupu¹³
 - Nečinnosti kontrolních orgánů, např. Parlamentu ČR

¹² http://www.lidovky.cz/nacelnik-generalniho-stabu-vlastimil-picek-nakup-casa-odmital-p65-/zpravy-domov.aspx?c=A120621_201048_In_domov_sk#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisajici.clanky.clicks

¹³ [http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&article\[id\]=60314400&article\[what\]=casa+&article\[sklonuj\]=on](http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&article[id]=60314400&article[what]=casa+&article[sklonuj]=on)

-
Personální:	• Ministryně liknavá v kontrole významné akviziční události, přesto podepisuje zakázku• Management ministerstva v protichůdných zájmech• Organizační struktura, kde ohlášení podezřelého jednání vede k trestům
Akviziční:	• Využití importní firmy Omnipol, u které zřejmě končí většina obnosu nad tržní cenou¹⁴• Nejasné a neveřejné zadání technické a operační specifikace• Absence konkurenční nabídky• Technické komplikace v po-akviziční fázi• Dodavatel zaplacen nejen finančně, ale i hmotným majetkem (letadla L-159)
Finanční	• Absence expertního posudku při zjevném předražení zakázky• Neveřejná smlouva

Způsob odhalení

Prvotní informace o nekonceptnosti nákupu unikly na veřejnost již před uzavřením vlastní smlouvy. Vzhledem k politickému boji uvnitř ministerstva, který předcházel výběru dodavatele, úniky informací nejsou překvapením. Příklad obžalování Vlasty Parkanové byl v gesci protikorupční policie, na jejíž žádost byla Parkanová v roce 2012 zbavena poslanecké imunity. Na případ předražení rovněž poukázalo několik anonymních podání na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Tvzení o předraženosti zakázky bylo doloženo na základě posudku firmy American Appraisal.

Možnosti systémové nápravy

- Veřejná odborná diskuze nad potřebou a specifikací poptávaného materiálu
- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případů (vyřazení importních prostředníků jako je Omnipol)
- Vyjasnění odpovědnosti klíčových pracovníků MO
- Posílení vnější kontroly (např. Parlament ČR, zveřejnění posudků, atd.)
- Zvýšená kontrola tajných služeb a to jak veřejná tam, tak i expertní
- Zpracování referenčních posudků k tržním cenám poptávaného materiálu

¹⁴ http://www.lidovky.cz/na-zakazce-kvuli-niz-chce-parkanovou-stihat-policie-vydelal-omnipol-1gj-/zpravy-domov.aspx?c=A120615_151038_In_domov_ogo

6. Nákup vozů Tatra

Předmět:	Nákup a proces předání vojenské techniky
Uveřejnění kauzy:	2010
Období:	2008, 2009
Status:	Všichni obžalování zproštěni vinny
Obžalovaní:	Martin Barták (tehdy náměstek ministra obrany), Michal Smrž (zbrojař a přítel M. Bartáka), Ronald Adams (bývalý šéf Tatry)
Škoda:	nespecifikovaná
Oddělení MO:	Sekce vyzbrojování MO a nejvyšší politická patra

Příběh nákupu nákladních vozů Tatra začala v roce 2006, kdy zakázku na 556 jednotek za 2,75 miliardy korun získala bez výběrového řízení kopřivnická Tatra. V rámci postupného přebírání techniky armádou ČR nastávají zásadní technické komplikace s nápravami, které Tatra odebírala od českého subdodavatele Pragy. Následné manažerské rozhodnutí Tatry rozvázat dodavatelskou smlouvu s Pragou a nahradit součástky vlastní produkcí vyvolalo rozčarování v branném výboru Parlamentu ČR, zejména okolo poslance ODS Jana Vidíma. V tu chvíli se na povrch dostávají spekulace o možném vypovězení celé smlouvy Tatře. V rámci následné návštěvy vládní delegace v USA v únoru 2008 byla pak údajně Martinem Bartákem pronesena výzva k úplatku ze strany Tatry v dodnes nejasné výši, která by zaručila bezproblémové pokračování obchodu. Prostředníkem finanční výměny měl být zbrojař Michal Smrž. Toto obvinění Bartáka a Smrže bylo později artikulováno manažery Tatry Williamem Cabanissem a Duncanem Sellarsem u soudu. Paralelně s tímto soudním řízením vzniklo další, kde Barták obvinil ředitele Tatry Ronalda Adamse z nabídky úplatku 20 milionů korun v roce 2009, které by vedly k rozšíření původní zakázky na další vozy. Všichni obžalovaní v obou soudních řízeních byli zproštěni vinny z důvodu nedostatku důkazů.

Korupční oblast

Politická	Personální	Akviziční	Finanční	Operační
 				

- Politická:
- Poptávka nákupu s nejvyšší pravděpodobností politická a ne armádní
 - Kontrolní orgány jako např. Parlament ČR nijak nereaguje na absenci konkurence při výběrovém řízení. Ozývá se až ve chvíli, kdy je ohrožen subdodavatel Praga¹⁵
 - Branný výbor PČR podezřele zainteresován do dodavatelského kontraktu Tatry s místní automobilkou Praga. Role Pragy v kauze je

¹⁵ [#http://respekt.ihned.cz/c1-48452040-bartak-se-vysmekl-fbi](http://respekt.ihned.cz/c1-48452040-bartak-se-vysmekl-fbi)

nejasná

- Personální:
- Nejasný systém personálního rozhodování a odpovědnosti za armádní nákup
- Akviziční:
- Absence výběrového řízení a konkurenční nabídky

Způsob odhalení

William Cabaniss přichází s obviněním téměř dva roky po inkriminované vládní návštěvě USA při rozhovoru pro MF Dnes – přestože jak české, tak americké úřady vyžadují ohlášení kriminálního jednání bezodkladně. Paralelně s uveřejněním kauzy zřejmě probíhá vyšetřování americké FBI bez jasného výsledku.

Možnosti systémové nápravy

- Veřejná odborná diskuze nad potřebou a specifikací poptávaného materiálu
- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případů (vyřazení prostředníků)
- Posílení vnější kontroly (např. Parlament ČR, zveřejnění auditů, atd.)
- Vyžadování zvýšené protikorupční integrity zbrojařských firem (pro zástupce Tatry neexistoval vnitřní postup jak s údajnou nabídkou úplatku operovat)
- Zvýšená kontrola offsetových kontraktů a nefinančních vyrovnání

7. Nákup minometů

Předmět:	Nákup vojenské techniky
Uveřejnění kauzy:	2010
Období:	2009-2010
Status:	Případ odložen
Podezřelý:	Jaroslav Kopřiva (náměstek pro vyzbrojování)
Škoda:	0,5 – 3 miliardy korun (potencionální, horní hranice je celková cena nepotřebného materiálu)
Oddělení MO:	Sekce vyzbrojování MO

Příběh nákupu obrněných vozů s minometnou věží sahá do roku 2009. Jeho hlavním aktérem byl bývalý náměstek MO pro vyzbrojování Jaroslav Kopřiva. Společně s lobbistou Josefem Jindrou vytvořil projekt na obejití povinnosti veřejné soutěže při nakupování vojenského materiálu. Předmětem nákupu byly obrněné vozy s minometnou věží, po kterých ze strany armády neexistovala skutečná poptávka. Cesta k nákupu bez výběrového řízení vedla skrze společný nákup materiálu se Slovenskem, který nabízí výjimku ze zavedených pravidel. Dodavatelem byla předem určena finská zbrojovka Patria. V první fázi měla každá země nakoupit 3 – 4 vozidla za 0,5 miliardy korun. V dalších letech by se pak počet vozidel navýšil až na 25. Provize od společnosti Patria měly být ve výši jednoho procenta celkové částky a byly by účetně vykázány jako sponzoring sportovní akce v zahraničí.¹⁶ Jednání mezi Kopřivou, Jindrou a zástupci Patrie je od počátku monitorováno novináři z MF Dnes a faktickému vykonání obchodu nikdy nedošlo. Kopřiva byl po zveřejnění kauzy odvolán – stejně však obdržel odstupné ve výši tři čtvrtě milionu korun. O dva roky později (2012) protikorupční policie odložila celý případ pro nezjištěné protiprávního jednání.

Korupční oblast

- Politická:
- Nekoncepční nákup, kterému nepředchází veřejná diskuze, ani jasná poptávka AČR
- Personální:
- Korupční chování u jednoho z nejvýše postavených pracovníků ministerstva dávající špatný příklad
 - Během odposlechů se Kopřiva zmiňuje o mnoho případech z minulosti,

¹⁶ http://zpravy.idnes.cz/jak-domluvit-provize-za-minometry-fakturou-by-to-slo-na-nejakej-sport-1j3-domaci.aspx?c=A100901_135830_domaci_ttt

kdy kolegové na ministerstvu úspěšně provedli obdobné podvody.
Případ naznačuje velmi pochybnou vnitřní kulturu uvnitř MO

- Akviziční:
- Evidentní snaha o obejití standardního výběrového řízení a prosazení čistě osobních zájmů náměstka Kopřivy

Způsob odhalení

Zdroj blízký Ministerstvu obrany ohlašuje podezřelé chování novinářům namísto obrácení se na orgány činné v trestním řízení. Novináři MF Dnes následně monitorují, nahrávají a zveřejňují několik schůzek mezi náměstkem Kopřivou, lobbistou Jindrou a zástupcem Patrie v ČR Marešem.

Možnosti systémové nápravy

- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případech
- Veřejná odborná diskuze nad potřebou a specifikací poptávaného materiálu
- Posílení vnější kontroly (např. Parlament ČR, zveřejnění auditů, atd.)
- Posílení vnitřní kontroly (speciální pozornost akvizicím, které mají tendenci obcházet standardní výběrové řízení či stupeň utajení)
- Zvýšená ochrana whistleblowera
- Vyžadování zvýšené protikorupční integrity zbrojařských firem
- Posílení integrity vedoucích pracovníků MO

8. Vojenský bytový fond

Předmět:	Oprava armádních nemovitostí
Uveřejnění kauzy:	2010
Období:	2007-2010
Status:	Fáze vyšetřování
Podezřelý:	Roman Hošta, Tomáš Perutka (oba náměstkové MO), Kajetán Kalivoda, Viktor Krejča a dalších 7 osob
Škoda:	53 milionů korun
Oddělení MO:	Správa vojenského bytového fondu

Kauza začíná v roce 2009, kdy Správa vojenského bytového fondu poptávala zhotovitele opravy tří nemovitostí v jejím vlastnictví (vojenské ubytovny v Chotusicích a Táboře a bytový dům v Kozlově) v celkové hodnotě 53 milionů korun. Díky nízké hodnotě každé ze zakázek (méně než 20 milionů korun) nebylo nutné vypisovat otevřenou soutěž. Vybrané firmy byly bez dohledatelné historie, webových stránek či telefonního čísla. Ty následně přepustily zakázky firmě H+V Praha, jejímž jednatelem byl Kajetán Kalivoda – současně úředník Správy vojenského bytového fondu (SVBF) rozhodující o výběru zhotovitele zakázky. Pod výběrovým řízením byl rovněž podepsán ředitel SVBF Roman Hošta, jenž byl zároveň koncipientem v právnické firmě, která připravovala výběrové řízení a také bývalou „pravou rukou“ Martina Bartáka.¹⁷ H+V Praha poté předala vlastní zhotovení zakázky slovenské firmě Global Estate. Té však nikdy za rozdělanou práci nezaplatila a sama skončila v úpadku. Ukradené peníze se dosud policii nepodařilo dohledat. Majoritním majitelem H+V Praha byl rovněž další z obviněných Viktor Krejča. Jeho synové stáli za „prázdnými“ společnostmi, které vyhrály původní tendr. Krejča byl pravděpodobným strůjcem celého systému. Prázdné společnosti byly později převedeny na podnikatele Jiřího Čaníka, který byl v září 2011 nalezen v Ústí nad Labem s prostřelenou hlavou.¹⁸ Dalším podezřelým je i ekonomický náměstek ministra obrany Tomáš Perutka, který rovněž schvaloval jednotlivé tendry a jemuž firma H+V nechala postavit za výhodných podmínek rodinný dům v Praze.¹⁹

Korupční oblast

Politická: • Vydávání prostředků na majetek, pro který MO nemá do budoucna

¹⁷ <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/audit-nku-pripomnel-kauzu-armadnich-tunelu-s-19-obvinenymi/r~7575e15c0bf911e4b399002590604f2e/>

¹⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/137368-policie-vysetruje-smrt-svedka-v-kauze-armadnich-zakazek/>

¹⁹ http://zpravy.idnes.cz/namestkovi-obrany-stavela-dum-firma-ktera-zmanipulovala-verejne-zakazky-1ll-domaci.aspx?c=A100723_213358_domaci_vel

	využití
	<ul style="list-style-type: none"> • Napojení organizovaného zločinu na vrcholné představitele MO
Personální:	<ul style="list-style-type: none"> • Korupční jednání u nejvyšších představitelů MO • Klíčoví úředníci MO v silném střetu zájmů
Akviziční:	<ul style="list-style-type: none"> • Obejití otevřeného tendru v předmětu zakázky, který nemá žádný strategický či utajený význam • Vybrané firmy s neexistující historií – nulový due dilligence dodavatelů a sub-dodavatelů
Finanční	<ul style="list-style-type: none"> • Dodavatelé majetkově a finančně spojeni s úředníky MO. V některých případech dokonce v jedné osobě

Způsob odhalení

Po neproplacení prací od H+V Praha, podává trestní oznámení společnost Global Estate, která se následkem dostává do závažných finančních problémů.

Možnosti systémové nápravy

- Veřejná odborná diskuze nad potřebou a specifikací poptávaného materiálu (investice pouze do majetku, pro který existuje jasné strategické využití)
- Posílení vnitřní kontroly (např. Vojenské zpravodajství)
- Povinnost úředníků informovat o střetu zájmů a jeho kontrola
- Akviziční proces obsahující kontrolu dodavatelů a sub-dodavatelů
- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případech
- Zvýšená ochrana whistleblowera
- Posílení integrity vedoucích pracovníků MO

9. Vojenské stavby

Předmět:	Oprava armádních nemovitostí
Uveřejnění kauzy:	2007
Období:	2005-2007
Status:	Soudní řízení ukončeno
Podezřelý:	Václav Regner (šéf sekce správy majetku MO) a dalších 51 lidí
Škoda:	330 milionů korun
Oddělení MO:	Vojenská ubytovací a stavební správa

Rozsáhlá kauza se týkala cirka 30 zmanipulovaných výběrových řízení na drobné stavební práce, rekonstrukce objektů či údržby a úklidu nemovitostí. Systém fungoval díky organizované skupině lidí jak na MO, tak z podnikatelské sféry. Výběrová řízení na drobnější zakázky, často bez zadání armády, byla zmanipulována. Soutěž vyhrála předem stanovená firma (např. díky losování s pomocí magnetů). Ostatní společnosti fungovaly jako kompars.²⁰ Celková škoda je těžko vyčíslitelná z důvodu velkého množství zakázek, u kterých není jasné, jak moc byla finální cena nadhodnocená (dle policie 15-20% finální ceny zakázky). Údajná hlava celé skupiny na MO, ředitel sekce správy majetku Václav Regner, byl v roce 2014 odsouzen k 3 letům nepodmíněně. Ředitelé regionálních vojenských ubytovacích správ v Olomouci a Litoměřicích dostali 3,5 roku nepodmíněně. Celkem soud v Českých Budějovicích vynesl 40 podmíněných trestů, 7 nepodmíněných, 1 upuštění od trestu, 2 zproštění obžaloby a 2 vyřazení kvůli zdravotním problémům.²¹

Korupční oblast

- Politická:**
- Vydávání prostředků na majetek, pro který MO nemá do budoucna využití
 - Napojení organizovaného zločinu na vrcholné představitele MO
- Personální:**
- Zločinná skupina fungující uvnitř struktur MO
 - Špatná organizační kultura a návyky
- Akviziční:**
- Kartelové dohody
 - Zmanipulované výběrové řízení
- Finanční**
- Ilegální propojení se soukromým sektorem

²⁰ <http://www.apuen.cz/podezrele-armadni-zakazky-padlo-54-obvineni>

²¹ <http://ceskobudejovicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/spicky-armadni-mafie-poslal-soud-za-mrize-na-celkem-25-let-20140327.html>

-
- Ceny, výrazně vyšší než udává trh, nevzbuzují větší pozornost kontrolních orgánů

Způsob odhalení

Podvodná skupina byla odhalena protikorupční policií. Většina důkazních materiálů včetně falešného losovacího zařízení byla nalezena v domovních prohlídkách. Na případu rovněž spolupracovalo Vojenské zpravodajství (odposlechy atd.).

Možnosti systémové nápravy

- Zvýšená kontrola zacházení s majetkem MO, který se prodává či pronajímá
- Posílení vnitřní kontroly (např. Vojenské zpravodajství)
- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případů
- Zvýšená ochrana whistleblowera

10. Ostraha muničních skladů

Předmět:	Nákup služeb ostrahy
Uveřejnění kauzy:	2006
Období:	2005-2015
Status:	Obžalování zproštění vinny, další trestní oznámení ve fázi vyšetřování
Podezřelý:	Libor Hledík, Dana Mlejnková (Trade Fides), Miroslav Beňo (MO) a další
Škoda:	Neznámá
Oddělení MO:	Kauza napříč rezortem

Společnost Trade Fides zabývající se ostrahou vojenských areálů je dodavatelem pro Armádu ČR již od éry ministra obrany Jaroslava Tvrdíka. V roce 2006 byla firma v hledáčku médií z důvodu zadržení dvou zaměstnanců firmy v momentě, kdy opouští byt úředníka MO s jedním milionem korun v obálce. Státnímu zástupci se nepodařilo dokázat porušení zákona a tak celá záležitost skončila propuštěním zaměstnanců Trade Fides.²² Společnost byla rovněž známá organizováním sportovně-relaxačních akcí pro úředníky MO.²³ V roce 2009 za vedení ministra Martina Bartáka jsou smlouvy s Trade Fides na technickou ostrahu muničních skladů prodlouženy a to díky na poslední chvíli neveřejné soutěži. MO v tomto případě zrušilo otevřený tendr s odůvodněním, že to byl pouze Trade Fides, kdo vlastnil technologie kompatibilní s existující praxí na MO. Toto konstatování bylo později prokázáno za nepravdivé.²⁴ Původní smlouva je pak znovu prodloužena a to až do roku 2019. Auditní zpráva společnosti KPMG, jejíž obsah byl uveřejněn po tlaku Transparency International na MO, odhaluje, že hodnota zakázky až dvakrát převyšovala tržní cenu. Celkově vysoké ceny bylo dosaženo nadhodnocením nákladů a to navzdory tomu, že interní posudek MO označil původní ceny mylně za tržní. Trade Fides je společností s nejasnou vlastnickou strukturou. Od státu za dobu své existence již vyinkasovala přes pět miliard korun.

Korupční oblast

Politická	Personální	Akviziční	Finanční	Operační
				

- Akviziční:**
- Obejití otevřeného tendru kvůli domnělé unikátnosti poptávané technologie
 - Slabý due dilligence kontraktovaných firem a jejich vlastnických struktur
- Finanční**
- Dlouhodobé odmítání rozkrytí rozpočtů a zpráv auditorů
 - Vnitřní posudky s výsledky neodpovídající tržní realitě

²² <http://respekt.ihned.cz/respekt-dj/c1-41571770-pondeli-22-3-2010>

²³ <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/korupce-trade-fides-v-hledacku-nbu/r~i:article:140949/>

²⁴ http://zpravy.idnes.cz/zakazka-trade-fides-pro-ministerstvo-obrany-je-predrazena-policie-vysetruje-korupci-gol-/domaci.aspx?c=A140729_145152_domaci_pvc

Způsob odhalení

V roce 2006 byli činitelé Trade Fides a MO zadrženi Policií ČR při přebírání hotovosti. Další pochybnosti vyvolal audit KPMG, který byl uveřejněn organizací Transparency International v roce 2014 po dlouhodobém tlaku na MO.

Možnosti systémové nápravy

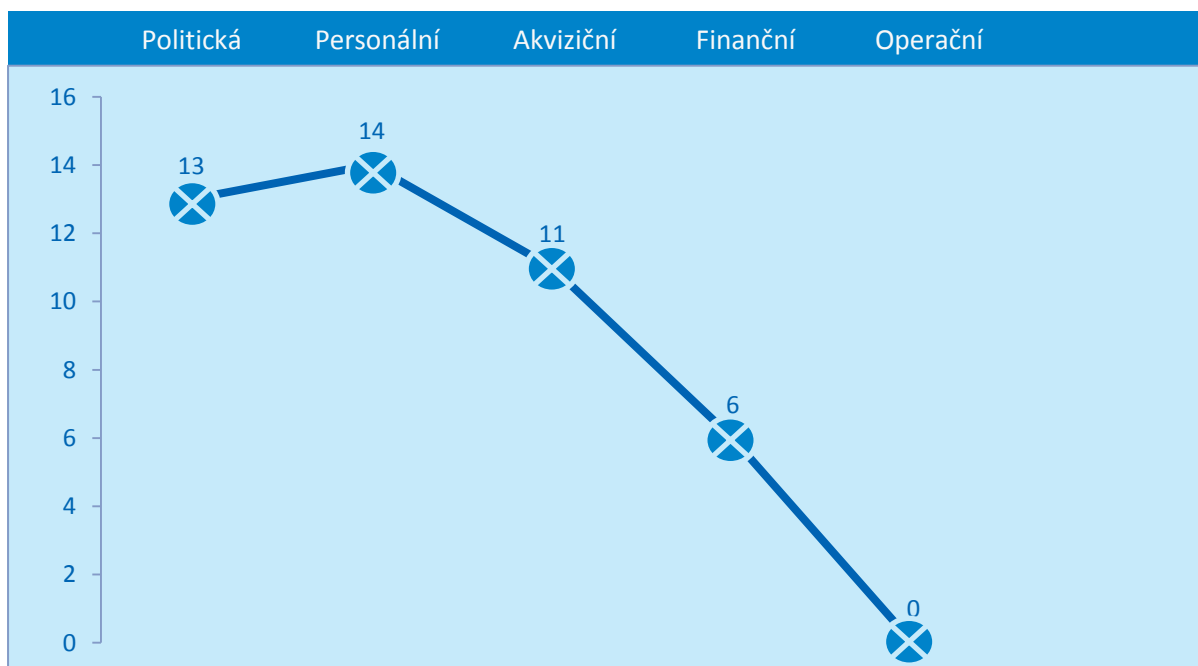
- Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případů
- Akviziční proces obsahující kontrolu dodavatelů a sub-dodavatelů
- Posílení vnitřní kontroly (např. Vojenské zpravodajství)
- Posílení vnější kontroly (např. Parlament ČR, zveřejnění auditů, atd.)
- Zpracování referenčních posudků k tržním cenám poptávaného materiálu

Analytický výstup

Korupční oblast a rizikové faktory

V rámci měření četnosti a míry výskytu jednotlivých korupčních oblastí u každé z kauz (0: korupční oblast nezastoupena, 1: korupční oblast zastoupena, 2: korupční oblast hraje zásadní roli) se jako nejzásadnější jeví oblast personální (obrázek 1). Průměrné skóre 1,4 na kauzu naznačuje, že oblast je pro velkou část korupčních kauz klíčová. Skóre vyšší než 1,0 na kauzu vykazují oblasti politická (1,3) a akviziční (1,1). Finanční oblast je zastoupena méně (0,6). Z analyzovaných kauz žádná neprokazuje spojitost s přímým operačním nasazením a chováním zaměstnanců MO a AČR v zahraničních misích. Tento fakt lze vykládat buď vysokou integritou sil nasazených v zahraničí či špatnou informovaností o tamním dění.

Obrázek 1: Korupční oblasti a závažnost jejich výskytu (0 – 2 body za každou kauzu)

Pro bližší odhalení rizikových faktorů v každé z korupčních oblastí byla změřena četnost výskytu opakujících se výtek. Takové výtky, které se vyskytly pouze v jednom případě, nebyly do seznamu zařazeny. Obrázek 2 odhaluje u každé korupční oblasti nejčastěji opakující se rizikové faktory. V politické oblasti je to **Nejasná koncepce nákupu/prodeje** (6x), v personální oblasti **Špatná organizační struktura a kultura** (6x), v akviziční oblasti **Vyhýbání se či manipulování výběrového řízení** (7x) a nakonec ve finanční oblasti **Nákupy a prodeje za netržní ceny** (4x). Vysoká četnost výskytu právě těchto faktorů relativně k ostatním naznačuje, že k celkovému zlepšení integrity MO by

výrazně přispělo jejich vyloučení. Jinými slovy, cílené a intenzivní úsilí směrem k těmto několika faktorům by mohlo výrazně vylepšit celkovou situaci a snížit četnost skandálů spojených s resortem.

Obrázek 2: Rizikové faktory a četnost jejich výskytu

Politická		Četnost
1	Majetek přímo nesouvisející s činností MO	2
2	Zpravodajství jako nástroj korupce a vydírání	2
3	Propojení s nejvyššími patry politiky	2
4	Slabá kontrola vnitřní i vnější kontrola	3
5	Nejasná koncepce nákupu/prodeje	6
6	Propojení s organizovaným zločinem	3
Personální		
1	Síť kontaktů uvnitř MO	2
2	Drobné úplatky	2
3	Špatná organizační struktura a kultura	6
4	Velitel jako vzor negativního chování	4
5	Střet zájmů	2
Akviziční		
1	Vyhýbání se či manipulování výběrového řízení	7
2	Přebírání koupeného zboží či služeb	2
3	Offsety a barterové dohody	2
4	Nastavení technické a operační specifikace	2
5	Role prostředníků	2
6	Kontrola prostředníků a zprostředkovatelů	2
Finanční		
1	Nákupy a prodeje za netržní ceny	4
2	Neveřejné smlouvy a utajené rozpočty	2
3	Majetkové propojení veřejné a privátní sféry	2

Doporučení Ministerstvu obrany

Na základě nápravných doporučení z vybraných kauz byl vypracován přehled četnosti jejich opakování (Obrázek 3). Podobně jako v případě opakujících se rizik i zde nacházíme podobná doporučení, která by zmíněná rizika mohla neutralizovat či alespoň omezit.

Obrázek 3: Systémová doporučení a jejich četnost

Možnosti systémové nápravy	Četnost	Oblast
Striktní dodržování otevřenosti výběrových řízení v maximu možných případů	7	Akviziční

Veřejná odborná diskuze nad potřebou a specifikací poptávaného materiálu	5	Politická
Posílení vnější kontroly (např. Parlament ČR, zveřejnění auditů, atd.)	5	Politická
Posílení vnitřní kontroly (např. Vojenské zpravodajství)	5	Politická
Zvýšená ochrana whistleblowera	4	Personální
Posílení integrity vedoucích pracovníků MO	4	Personální
Zpracování referenčních posudků k tržním cenám poptávaného materiálu	3	Finanční
Zvýšená kontrola zacházení s majetkem MO, který se prodává či pronajímá	2	Politická
Zvýšená kontrola tajných služeb a to jak veřejná tam, tak i expertní	2	Politická
Zvýšená kontrola offsetových kontraktů a nefinančních vyrovnání	2	Akviziční
Vyžadování zvýšené protikorupční integrity zbrojařských firem	2	Akviziční
Akviziční proces obsahující kontrolu dodavatelů a sub-dodavatelů	2	Akviziční
Vyjasnění odpovědnosti klíčových pracovníků MO	1	Personální
Povinnost úředníků informovat o střetu zájmů a jeho kontrola	1	Personální

Doporučení pro jednotlivé korupční oblasti je následující:

Politická oblast:

- Ve velkém množství významných korupčních kauz se opakuje problematika nejasného zadání. Znovu a znovu se média a odborná veřejnost ptá, zdali je poptávaný vojenský materiál skutečně potřebný a jestli je jeho nákup vyžadován armádou či je zadání pouze politické. Pro zlepšení obrazu MO a minimalizování korupčních útoků by měla být do akvizičních procesů více zapojena veřejnost (například formou tzv. kulatých stolů). Jasně vytyčená a komunikovaná koncepce obranné strategie a její postupné naplnění včetně nakupování vojenského materiálu je tím nejlepším preventivním opatřením.
- Kromě preventivní činnosti by měla být posílena i strana kontrolní. Vzhledem k často utajené podobě dění kolem MO je naprosto zásadní, aby kontrolní orgány typu Parlamentu ČR či Vojenského zpravodajství nezávisle dohlížely na dění uvnitř resortu a armády.

Personální oblast:

- Dalším z opakujících se faktorů je zapojení vysokých představitelů resortu do korupčních skandálů. Konkrétně pozice náměstků a to zejména šéfů ekonomické a vyzbrojovací sekce se zdají být opakovaně v podezření. Z pohledu budování organizační kultury je třeba vymýtit nekalé jednání z nejvyšších pozic, které mají jít příkladem zaměstnancům na nižších úrovních. Obsazení těchto pozic osobnostmi s vysokou integritou a s ochotou reprezentovat resort i směrem k veřejnosti by mohlo být dobrým prvním krokem.
- MO by mělo mít jasně definovaný postup pro ohlašování nekalého jednání (whistleblowing), včetně rozmyšleného plánu jak bude vypadat další kariéra oznamovatele. Oznámení nekalého jednání by mělo být chváleno a oceněno. Dosavadní oznamovatelé korupce za svůj čin naopak často pykají například ztrátou práce či šikanou.

Akviziční oblast:

- Zkušenost ze zahraničí ukazuje, že jedním z největších rizik korupčních útoků na MO je obcházení otevřeného výběrového řízení. Přestože v některých případech je z důvodu utajení

či z operačních důvodů potřeba oslovit pouze jednoho dodavatele, v naprosté většině případů tomu tak ale není. Praxe ukazuje, že 70-80% nakupovaného vojenského materiálu může být pořizováno v režimu veřejného výběrového řízení. Je proto žádoucí, aby rezort důsledně vyžadoval centrální vypisování otevřených soutěží (včetně např. elektronických aukcí). V případě uzavřených soutěží je pak třeba vyžadovat jasné zdůvodnění a následně zvýšenou kontrolu orgánů typu Parlamentu ČR či Vojenského zpravodajství.

- V průběhu výběrového řízení je pak na místě vytvoření jasné operační i technické specifikace. Neúspěšní účastníci tendru by se následně měli dozvědět v jakých bodech a proč prohráli.
- Od jednotlivých účastníků významných tendrů by měla být vyžadována jistá míra proklamované korporátní integrity.
- Kontrola akvizičních procesů by se měla zaměřit na formy nefinančního vyrovnání včetně tzv. offsetů. Tyto instrumenty často slouží k zakrývání zmanipulovaných výběrových řízení tím, že do vyhodnocovacího procesu přinášejí těžko kvantifikovatelné faktory jako je např. příslib budoucí stavby továrny v ČR.

Finanční oblast:

- Součástí výběrových řízení by mělo být posuzování tržní ceny poptávaného materiálu. Autor posudku by měl být veřejně známý a nést za něj profesní odpovědnost. Tímto způsobem by nemělo nadále docházet k nákupům za cenu, která několikanásobně převyšuje tržní ohodnocení.

Transparency International – Česká republika, o. p. s.

Sokolovská 143
180 00 Praha 8
Tel. +420 224 240 895-7

**„Hlídáme veřejný
zájem, hájíme
efektivní
a odpovědnou
správu země“**

Bankovní číslo účtu Transparency International Česká republika,
o. p. s. vedeného u Fio banky, a. s. (pobočka banky na Praze 1)
je 2100385154/2010

www.transparency.cz
posta@transparency.cz
[@Transparency_CZ](https://www.instagram.com/Transparency_CZ)

© Transparency International – Česká republika, o. p. s.